

1-2. Haftalar: Giriş: Devlet, Siyaset ve Siyaset Bilimi/Uluslararası İlişkiler Ayırımını Düşünmek

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, sosyal bilimler içinde birbiri ile en yakından ilişkili iki disiplindir. İkisi de farklı mekanlar içinde ya da mekânsal bir ayırım mantığı üzerinden aslında tek bir şeyi, siyaseti anlamaya çalışırlar. Ancak genel kaniya göre, temel sorun alanları bakımından bu iki disiplini birbirinden ayırmak gerekir; diğer bir deyişle, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler farklı meselelerle uğraşır; onları farklı birer sosyal bilim alanı haline getiren, farklı temel soruları vardır.

Siyaset Bilimi'nin temel sorusu şudur: Devletin içinde ideal bir hukuksal ve siyasal düzen nasıl kurulabilir? İdeal bir kamu düzeni, hangi somut ve soyut unsurlardan oluşur? Devletin içinde yaşayan ve farklılıklar içeren toplumsal grupları bir arada tutmanın genel çerçevesi ne olmalıdır? Bu ve benzeri sorular üzerinden, toplumsal alanı, toplumsal yaşamı belirleyen düzenlemelerin tümü, Siyaset Bilimi'nin konusunu oluşturur.

Ancak ideal bir kamu düzeni kurmak, salt hukuksal/ anayasal mekanizmalar, kurallar ve kurumlar kurmaya indirgenemez. Bu kurum ve kurallarla ilgili farklı görüş ve çıkarların, mutlak anlamda olmasa da, bir dereceye kadar uzlaştırılması gerekir. Bu farklılıklar da sadece toplumu oluşturan grupların ve sınıfların maddi, ekonomik vb. çıkarlarına indirgenemez. Toplum içindeki farklı kimlik, kültür ve yaşam biçimleri de, çatışma ya da gerilim potansiyeline sahiptir; yani uzlaşma gerektirir.

İşte siyasal faaliyet ya da (devletin içinde) siyaset dediğimiz kurum ve süreçler bütünü, kamusal yaşamın nasıl düzenleneceğine dair farklılıkların tartışılması, kamusal alanda ifade edilmesi ve ortak yaşam amacı doğrultusunda uzlaştırılmaya çalışılmasıdır. Başka bir deyişle siyasal faaliyet, toplumsal yaşamın düzenlenmesi ile ilgili tutulacak yolun ne olacağına dair, farklı aktörlerin katıldığı bir karar verme sürecidir. Bu konudaki asgari uzlaşmalar da, toplumu bir arada tutan yasayı yani anayasayı –constitution- oluşturur. Daha geniş kapsamda, azami uzlaşmalar oluşturma çerçevesinde ise siyaset, hiç bitmeyen bir tartışma ve karar verme sürecidir; çünkü herhangi bir konuda kimsenin tartışmayacağı ya da sorgulamayacağı tek bir yol bulmak çok da mümkün değildir. Bu açıdan siyaset, farklı toplumsal gruplar ve sınıflar arasında hiç bitmeyen tartışma ve pazarlıklar sürecidir. Bu süreç içinde belirli kişi ya da grupların diğerlerinden daha fazla güç elde ederek, diğerleri üzerinde hakimiyet kurması, kalıcı

ve yapısal eşitsizlikler üretmesi nasıl engellenebilir? Özellikle bu son mesele, Siyaset Bilimi'nin temel meselelerinden biridir.

Dolayısıyla devletin içi, iç siyasal alan, toplumsal farklılıkların çatışma alanıdır. Bu meseleyi kendine konu edinen düşünsel ve entelektüel bir faaliyet olarak Siyaset Bilimi de, toplumsal yaşamın düzenlenmesi ile ilgili farklı yolların, yani siyasetin de ne olduğuna dair görüşlerin çatışma alanıdır diyebiliriz. Çünkü Siyaset Bilimi, toplumsal alanı düzenlemede tutulacak yolun ne olacağı üzerine ortaya çıkan birçok farklı fikir, tez ve kuramı içerir. Özünde, ideal kamu düzeninin esasları üzerine bir düşünme faaliyetidir. Mevcut kamusal düzen(ler) nasıl oluşmuştur ve aslında nasıl olmalıdır? Bu noktada Siyaset Bilimi, toplumsal yaşamı kuramlar yoluyla anlamaya çalışır. Her kuram ve tez, temel bir değerler sistemine dayanır. Bazıları özgürlüğü, bazıları eşitliği, kimileri de adaleti temel alır.

Sonuç olarak, Siyaset Bilimi devletin içine odaklanır; siyasal faaliyeti mekânsal olarak devletin içi ile sınırlar. Devlet en ideal örgütlenme biçimi midir? Öyle olup olmadığı çok tartışmalıdır; ancak şurası kesindir: Bir yönetim aygıtı olarak devlet aslında bürokratik bir kasttır; toplumun içinden çıkmasına rağmen toplumdaki farklılaşır ve toplumun üzerinde, ayrı bir varlığa sahip olur. Tarih boyunca farklı devletleşme süreçlerinde, bir toplumun içinden yönetici bir grubun/zümrenin ortaya çıkışı, bu zümrenin maddi ve sürekli bir varlığı olan kurumsal bir yönetim aygıtı oluşturması, farklı yollar izlemiştir. Ancak her örnekte benzer olan husus şudur: Nerede olursa olsun, sınırları giderek belirginleşen bir ülke üzerinde bir yönetim aygıtının ortaya çıkışı ve aynı ülkede toplumsal sınıfların ortaya çıkışı birbirine paralel giden süreçlerdir. Devletin ortaya çıkışına paralel olarak siyasal düşüncenin de odağında devlet ve toplumsal sınıflarla ilişkisi yer almıştır. Bu çerçevede Siyaset Bilimi, düşünsel kökenleri daha eskilere gitmekle birlikte modern anlamda geç 19. Yüzyıl ve erken 20. Yüzyıl'da Batı dünyasının siyasal deneyimleri ve siyasal düşüncesi çerçevesinde gelişmiştir.